

Forskning för utveckling

POLICY FÖR FORSKNING INOM DET SVENSKA UTVECKLINGS-
SAMARBETET 2010 – 2014 OCH STRATEGI FÖR SIDAS STÖD
TILL FORSKNINGSSAMARBETE 2010 – 2014

REGERINGSKANSLIET

Produktion: Enheten för utvecklingspolitik
och UD:s informationstjänst
Omslagsfoto: Heldur Netocny, Phoenix
Tryck: Davidsons Tryckeri, Växjö, 2010
Artikelnr: UD 10.010
ISBN: 978-91-7496-415-8

Ytterligare exemplar av skriften kan beställas på
Utrikesdepartementets webbplats www.ud.se
E-post: information-ud@foreign.ministry.se
Telefon (växel): 08-405 10 00

Forskning för utveckling

POLICY FÖR FORSKNING INOM DET SVENSKA UTVECKLINGS-
SAMARBETET 2010 – 2014 OCH STRATEGI FÖR SIDAS STÖD
TILL FORSKNINGSSAMARBETE 2010 – 2014

Innehållsförteckning

Policy för forskning inom det svenska utvecklingssamarbetet 2010 – 2014

1. Inledning: forskning och utveckling	7
2. Syfte, berörda myndigheter och giltighetstid	8
3. Policykontext	9
4. Övergripande mål och verksamhetsområden	10
4.1 Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner	10
4.2 Forskning av relevans för utvecklingsländer	13
4.3 Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer	14
5. Vägledande principer	15
5.1 Allmänna principer	15
5.2 Forskningens villkor	15
5.3 Biståndspolitisk vägledning	16
6. Genomförande	17
6.1 Kommunikation och relation i genomförandet	17

Strategi för Sidas stöd till forskningssamarbete 2010 – 2014

1. Inledning och syfte	21
2. Mål för verksamheten	
2.1 Övergripande mål	23
2.2 Mål för olika verksamhetsområden	23
2.2.1 Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner	23

2.2.2	Forskning av relevans för utvecklingsländer	24
2.2.3	Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer	25
3.	Organisation och genomförande	26
3.1	Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner	26
3.2	Forskning av relevans för utvecklingsländer	28
3.3	Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer	30
4.	Uppföljning och utvärdering	31

POLICY FÖR FORSKNING INOM DET SVENSKA UTVECKLINGSSAMARBETET 2010 – 2014

Sammanfattning

Målet för det internationella utvecklingssamarbetet är att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Regeringen anser att tillgången till forskningsbaserad kunskap är viktig för utveckling i utvecklingsländerna.

Policyn utgör en grundläggande plattform för styrningen av det forskningsstöd som finansieras inom utgiftsområde 7, Internationellt bistånd. Policyn innehåller mål och vägledande principer.

Det övergripande målet för Sveriges stöd till forskning är att stärka och utveckla forskning av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer.

För att uppnå målet ska Sverige verka inom följande verksamhetsområden:

- Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner
- Forskning av relevans för utvecklingsländer.
- Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer

Arbetet inom verksamhetsområdena vägleds av ett antal principer, där vetenskaplig kvalitet är överordnad.

De myndigheter som berörs av policyn är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Nordiska Afrikainstitutet (NAI) och Folke Bernadotteakademien. Därtill disponerar regeringskansliet (UD) medel som kan utbetalas direkt till enskilda forskare, forskargrupper, program och centrubildningar.

Policyn omfattar perioden från 2010 till och med 2014.

Folkräkning i by i Uganda.

Foto: Mats Widén

1. Inledning: forskning och utveckling

Fler och fler länder uppmärksammar behovet av forskning som resurs för utveckling och global positionering. Den globala resurstilldelningen är dock ojämnt fördelad. Enligt OECDs beräkningar finns idag ungefär 21 procent av världens befolkning inom OECD-länderna. Dessa länder står för 58 procent av världens samlade inkomster, 72 procent av Internetanvändningen och över 80 procent av de samlade utgifterna för forskning. OECD-länderna lägger mellan 1,5 procent och 4 procent av den samlade BNP på forskning. Motsvarande siffra för utvecklingsländerna är ca 0,5 procent (Afrika söder om Sahara 0,3 procent) av totalt sett betydligt mycket mindre BNP.

Ett lands allokerade resurser till forskning återspeglas i internationella publikationer och patent som i sin tur korrelerar med antalet forskare, forskningscentra som universitet och institut, bibliotek och laboratorier samt nivån på forskningsstrategisk vägledning. Mätt med dessa indikatorer blir den resursmässigt ojämn fördelningen mellan rika och fattiga delar av världen mer framträdande. Knappt 2 procent av världens forskare finns i Afrika och dessa står för mindre än en procent av världens samlade produktion av vetenskapliga artiklar. Andelen är dessutom i hög grad koncentrerad till några få länder.

Även om jämförelsen mellan länder och regioner ger en tankeväckande bild av utvecklingsländers proportionella underrepresentation så består det grundläggande problemet av det stora gapet mellan efterfrågan på och utbudet av forskningsbaserad kunskap relaterad till landspecifika problem och behov i många utvecklingsländer. Gapet kan bara delvis överbryggas med internationellt producerad kunskap. Utvecklingsländer måste själva ha resurser för att äga och utföra forskning. Detta för att producera egen landspecifik forskning och dels för att kunna hämta in, omsätta och tillämpa internationellt utvecklad kunskap och teknologi.

Forskning är en viktig komponent i utvecklingen av det vi kallar "kunskapssamhället". I detta ligger ett samspel mellan forskning och samhället i övrigt, sk. innovationssystem. Styrkan och kvaliteten i detta samspel är beroende av hur forskningen är organiserad och finansierad. Otillräcklig resurstilldelning och bristande vägledning för forskning i många utvecklingsländer kan leda till att detta viktiga samspel hämmas.

I ett kunskapssamhälle utgör universitet och forskningsinstitutioner fora för kritiskt analys. Autonomi hos dessa kunskapsmiljöer är beroende av

deras förmåga och handlingsutrymme att kommunicera sin verksamhet, uttryckt i intellektuell frihet och rätten att publicera och fritt sprida forskningsresultat. Respekt för yttrandefriheten är således en förutsättning för kunskapssamhället. I många utvecklingsländer är utrymmet politiskt beskuret, vilket motverkar en samhällsutveckling byggd på pluralism, mångfald och god samhällsstyrning.

Ett samspel mellan forskning och utbildning är viktigt för utvecklingen inom båda områden. Resultat av forskning har en berikande effekt på innehållet i olika utbildningar, främst på högre utbildningsnivå. Kvalitet och innehåll i utbildningen är i sin tur avgörande för rekrytering av forskare.

Forskning har också en viktig funktion att fylla som grund för beslutsfattande. Inhemsk analytisk kapacitet och områdeskompetens genom forskning är en nyckelkomponent i detta och en förutsättning för att länder ska kunna delta som en kunskapsmässigt jämlik part i den internationella dialogen kring angelägna frågor.

Omfattningen och kvaliteten på den forskning som produceras av relevans för utvecklingsländer är generellt otillräcklig i förhållande till de geopolitiska problem som finns i dessa länder. I huvudsak har detta att göra med en avsaknad av resurser för forskning i utvecklingsländerna men också med en otillräcklig internationell produktion av forskningsbaserad kunskap kring fattigdomsrelaterade utvecklingsfrågor. Till detta ska läggas svaga strukturer för styrning, kvalitetssäkring och personalhantering i många utvecklingsländer, som tillsammans utgör en hämmande faktor för kapacitetsutveckling.

2. Syfte, berörda myndigheter och giltighetstid

Policy utgör en grundläggande plattform för styrningen av det forskningsstöd som finansieras inom utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

De myndigheter som omfattas av policyn är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Nordiska Afrikainstitutet (NAI) och Folke Bernadotteakademien. Därtill disponerar regeringskansliet (UD) medel som kan utbetalas direkt till enskilda forskare, forskargrupper, program och centrumbildningar.

Policyn omfattar perioden från 2010 till och med 2014.

3. Policykontext

När tillgången till forskningsbaserad kunskap för utveckling blir allt viktigare framträder avsaknaden av tillräckliga resurser för forskning i utvecklingsländer och otillräcklig produktion av forskning av kvalitet och relevans för utvecklingsländer som ett allt allvarigare problem. Utgångspunkten för denna policy är därför att tillgången till forskningsbaserad kunskap är en viktig förutsättning för fattigdomsreducerande utveckling i utvecklingsländerna.

Policyn tar sin utgångspunkt i målet för internationellt utvecklingssamarbete, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor och de övergripande målen i regeringens politik för global utveckling (PGU) (*prop. 2002/03:122*); att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Synen på forskning ska utgå från premissen "utveckling genom kunskap", där kunskap och friheten att sprida kunskap ses som en grundförutsättning för utveckling.

De sex globala utmaningarna som identifierade i skrivelsen Globala Utmaningar vårt Ansvar (*Skr 2007/08:89*) – förtryck, ekonomiskt utanförskap, migrationsströmmar, klimatförändringar och miljöpåverkan, konflikter och sviktande situationer samt smittsamma sjukdomar och andra hälsohot utgör en annan viktig referens för policyn. Alla utmaningar rymmer dimensioner inom vilka forskningsbaserad kunskap kan vara en viktig komponent i sökandet efter möjliga lösningar.

Stödet till forskningsamarbete ska följa principerna om biståndseffektivitet i enlighet med Parisdeklarationen och handlingsplanen från Accra 2008.

4. Övergripande mål och verksamhetsområden

Det övergripande målet för det forskningsstöd som finansieras under utgiftsområde 7, internationellt bistånd, är:

Att stärka och utveckla forskning av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer.

För att uppnå målet ska Sverige särskilt verka inom tre prioriterade verksamhetsområden:

- Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner
- Forskning av relevans för utvecklingsländer
- Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer

Det finns en tydlig koppling mellan de tre verksamhetsområdena. Kopplingar dem emellan kan därför uppmärksammas inför beslut om stöd. Kopplingarna bör dock inte ses som ett ovillkorligt urvalskriterium.

Under följande tre rubriker görs en beskrivning av respektive verksamhetsområde.

4.1 Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner

Kapacitet för egen forskning är avgörande för utvecklingsländernas förmåga att identifiera, tolka, genomföra och sprida forskning av relevans för den egna utvecklingskontexten. I detta ligger exempelvis att självständigt:

- tillhandahålla attraktiva forskningsmiljöer,
- identifiera och definiera problemområden för forskning,
- genomföra och använda egen forskning,
- delta i och använda internationell forskning,
- utvärdera forskning och
- publicera och sprida forskning.

Forskning har kommit att bli en allt viktigare strategisk resurs i den globala konkurrensen. Allt fler länder lägger därför betydande resurser på forskning. Samtidigt som denna utveckling leder till ökad konkurrens om internatio-

nellt tillgängliga forskningsresurser och forskare så ökar den möjligheterna till internationellt forskningssamarbete. För flertalet utvecklingsländer kommer den övervägande delen av forskningsproducerad kunskap att ske utanför ländernas gränser. Utvecklingsländer har därför ett stort behov av att ta del av den kunskap som produceras internationellt. Det innebär dock inte enbart att de behöver ha en mottagarkapacitet utan också att de har tillräckliga egna resurser för att utföra forskning. Tillgång till egna forskningsresurser är en förutsättning för internationellt samarbete - något som blir alltmer framträdande inom forskningssystemet.

Forskningens ökade grad av internationalisering betingas av en kvalitetsmässig vinst i att internationellt jämföra problemformulering, metod, analys och resultat och att samarbeta internationellt. Otillräckliga nationella forskningsresurser i många utvecklingsländer gör att forskningen i dessa länder ofta har svårt att nå upp till en tillräcklig kvalitetsmässig nivå för att utgöra en intressant samarbetspart för andra länder. Samtidigt är internationell

Forskningslaboratorium vid Makerereuniversitetet i Uganda.

Foto: Mats Widén

avstämning och samarbete en grundförutsättning för en utveckling av dessa länders forskningskapacitet och kvalitet.

Forskningssamarbetets betydelse för kapacitetsuppbyggnad inkluderar en bred förståelse av komponenter och strukturer för forskningsutveckling. Genom olika typer av forskningssamarbeten kan länder tillgodogöra sig kunskap av relevans för olika delar i ett forskningssystem, från enskilda forskningsprogram och administrativa system på universitetsnivå till nationella och regionala strukturer för forskningsfinansiering och policyutveckling.

Mot denna bakgrund betraktas inhemsk forskningskapacitet som en grundförutsättning för en kvalitativ och hållbar kunskapsutveckling. I detta ligger en förmåga att självständigt:

- identifiera och definiera problemområden för forskning
- planera och implementera forskningsuppdrag
- delta i och använda internationell forskning
- utvärdera, sortera ut och avpassa forskning
- publicera, sprida och tillämpa forskning
- tillhandahålla attraktiva forskningsmiljöer
- kapacitet för att upprätthålla och uppdatera ovan nämnda områden.

Kapacitet för forskning ska ses som den samlade effekten av en utveckling inom olika nivåer av ett forskningssystem. De huvudsakliga nivåerna är:

- individuell forskningskapacitet återspeglad i förmågan att identifiera, utföra och presentera forskning
- institutionell kapacitet (universitet och forskningsinstitut) återspeglad i förmågan att mobilisera och allokera resurser, bedöma forskning och rekrytera och utbilda forskare, tillhandahålla laboratorier, bibliotek, Internet och annan betydelsefull infrastruktur
- nationell kapacitet återspeglad i respekt för rätten att fritt kunna publicera och sprida forskning, samt förmågan till övergripande policy och strategier för forskning och samordning och administration av nationella resurser för forskning
- regional och internationell kapacitet återspeglad i resurser för samarbete, finansiering och kunskapspridning.

4.2 Forskning av relevans för utvecklingsländer

Om kapacitet för forskning är en grundförutsättning för forskningens genomförande handlar nästa verksamhetsområde om vikten av att rikta denna kapacitet mot områden av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer. Uppbyggnad av forskningskapacitet och forskning ska betraktas som två ömsesidigt kompletterande verksamheter. Genom stöd till forskning generas också forskningskapacitet.

Den forskning som produceras i utvecklingsländer och internationellt står till omfattning och innehåll inte i paritet med de behov som finns inom många områden. Det är därför viktigt att rikta resurser mot en identifiering av eftersatta områden för forskning, stöd till forskning inom dessa områden och spridning och implementering av resultat.

Samspel mellan nationella, regionala och internationella forskningsutförare är i sammanhanget viktigt. Genom samarbete, utbyte, komparativa studier mellan forskningsaktörer på olika nivåer och med olika geografisk täckning stärks forskningen och förutsättningarna för spridning och implementering av resultat ökar.

En relativt stor andel forskare från utvecklingsländer befinner sig utanför sina hemländer, inte minst afrikanska forskare. Dessa fortsätter dock i hög grad att fokusera sin forskning på områden av relevans för utvecklingsländer. Den akademiska diasporan är därför en viktig resurs för att stärka forskning om och i dessa länder.

Det finns också kvalitetsmässiga fördelar i samarbeten mellan olika ämnesdiscipliner. Ett samhälles utmaningar är komplexa i sin sammansättning och kräver ofta ett multidisciplinärt angreppssätt för att lösningarna ska bli verkningfulla och balanserade. Forskning kring t ex vattenfrågor är därför inte endast en domän för biologer och hydrologer utan rymmer också viktiga sociala, ekonomiska, hälsomässiga och politiska kunskapsdimensioner som disciplinärt bör beaktas.

4.3 Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer

Svenskt engagemang och deltagande i globala utvecklingsfrågor är beroende av svensk forskningskompetens för kvalitetsmässig och relevant deltagande i olika samarbeten - bilateralt, regionalt och internationellt.

Forskningsamarbete är här centralt. Utan nära samarbete med forskare och institutioner internationellt och i utvecklingsländer riskerar svensk forskning av särskild relevans för utvecklingsländer och forskning kring globala utvecklingsområden att förbise viktiga kunskaps- och kvalitetsdimensioner.

En internationellt konkurrensmässig svensk forskningskompetens inom utvecklingsområdet är också en viktig resurs för UD, Sida och andra, inom området, relevanta aktörers verksamheter.

5. Vägledande principer

Sveriges insatser för stöd till forskning inom utvecklingsarbetet vägleds av ett antal principer.

5.1 Allmänna principer

Kvalitet som avgörande faktor. Vetenskaplig kvalitet ska bedömas utifrån internationella kriterier och vara avgörande för stödet till forskning. Kvalitet, utveckling och förnyelse är utgångspunkter. Detta ska i sin tur vägas mot utvecklingsmässiga relevanskriterier. Relevanskriterier är dock alltid underställda kravet på vetenskaplig kvalitet.

Etiska regler för forskning. Stödet till forskning ska följa internationellt vedertagna riktlinjer för forskningsetik.

Internationellt utvärderingsförfarande för kvalitetssäkring. För att säkerställa forskningens kvalitet, vetenskapliga relevans samt saklighet och undvika jäv ska bedömningar av svenska ansökningar för forskningsprojekt och program från individuella forskare, institutioner, nätverk och organisationer så långt som möjligt vara föremål för bedömning av internationell vetenskaplig expertis.

Forskningsstödet ska vara fritt från alla former av diskriminering såsom t.ex. på basis av kön-, etnisk-, eller social tillhörighet.

5.2 Forskningens villkor

Forskningens långsiktiga karaktär. Det tar lång tid att bygga såväl fungerande forskningssystem som att uppnå tillämpbara forskningsresultat. Kapacitetsbyggande stöd är därför i grunden långvariga åtaganden.

Rishtagandet, en del i forskningens villkor. Långt ifrån all forskning genererar för samhällsutvecklingen direkt tillämpbara resultat. Innovationer och forskningsgenombrott handlar sällan om enskilda insatser utan är det samlade resultatet av en mängd olika försök att närma sig en lösning. Investeringar i exempelvis vaccinforskning resulterar inte alltid i ett användbart vaccin, men ofta i ett eller flera steg närmare en framtida lösning. Inom stödet till forskning i utvecklingsländer måste det finnas en frihetsgrad som möjliggör en flexibilitet i sökandet efter ny kunskap. Såväl grundforskning som tillämpad forskning är av central betydelse.

5.3 Biståndspolitisk vägledning

Mottagarens egna prioriteringar som vägledning. Tillgång till egen kunskapsproduktion genom forskning, som tar sin utgångspunkt i nationella behov, är en viktig förutsättning för utveckling i alla länder. I linje med detta bör stödet till forskning utgå från utvecklingsländernas egna prioriteringar – med fokus på fattigdomsminskning. Detsamma gäller forskningsprioriteringar gjorda av regionala och internationella organisationer som är föremål för stöd.

Studenter vid Makerere University i Uganda.

Foto: Mats Widén

6. Genomförande

För berörda myndigheter (Sida, NAI och Folke Bernadotteakademin) ska policyn vara styrande för hantering av forskningsstöd. I de fall regeringskansliet (UD) finansierar forskning ska policyn vara vägledande.

Regeringen kommer, att för Sida, besluta om en särskild strategi för myndighetens stöd till forskningssamarbete 2010-2014.

För NAI och Folke Bernadotteakademin ska befintliga eller kommande egna strategier, handlingsplaner eller liknande styrdokument revideras/utformas i enlighet med policyn.

För att stödet till forskning ska få största möjliga genomslag ska det avgränsas geografiskt och tematiskt. Denna avgränsning ska vägledas av genomförd landfokusering och svensk ämnesmässig kompetens.

6.1 Kommunikation och relation i genomförandet

Forskningsstödet ska i genomförandet vägledas av nedanstående principer.

Flexibilitet i stödet. Eftersom ett samhällens utmaningar varierar över tid och från ett land till ett annat är det viktigt att stödet till forskning är flexibelt. Det bör inom stödet därför finnas en öppenhet och lyhörddhet för växlingar i de av mottagaren definierade nationella och regionala områden för forskning. För att uppnå koherens och synergier måste dock denna flexibilitet balanseras mot befintliga nationella resurser inom prioriterade områden och förutsättningar för samarbete i mottagarlandet såväl som i Sverige.

Dialog med andra regeringar och internationella aktörer. Policyns kontextuella förståelse av forskningens betydelse för utveckling, mål och vägledande principer ska vara vägledande för Sveriges dialog med regeringar i samarbetsländer och andra forskningsrelaterade nationella, regionala och internationella aktörer.

Parisdeklarationens genomförande. Deklarationen utgör ett viktigt metodologiskt verktyg för utformningen av bilaterala forskningsinsatser. Policyn ska utgöra ett stöd och en utgångspunkt i dialogen med regeringar i samarbetsländerna och andra givare i enlighet med Parisdeklarationens syfte om ägarskap, givaranpassning, harmonisering, bättre givarsamordning och ömsesidigt ansvar i utvecklingssamarbetet.

Samordning med andra forskningsfinansierare. Med utgångspunkt i utvecklingsländernas egna prioriteringar formulerade i policys och strategier bör stödet till forskning i möjligaste mån samordnas med likasinnade givare. Sverige bör i detta sammanhang ta en aktiv roll i olika givarforum för ökad samordning och koherens, såväl nationellt i mottagarländer som inom EU och andra internationellt betydelsefulla sammanhang, som t ex International Forum for Research Donors. Ökad samordning och samarbete med finansierare inom det svenska forskningssystemet ska också eftersträvas.

Koordinering och harmonisering av stödformer. Stödformer kopplade till de övergripande prioriterande områdena bör utformas så man tillvaratar synergier dem emellan. Det gäller särskilt kopplingar mellan bilaterala insatser och insatser riktat mot svensk forskning.

Undvika uppbyggnad av, för stödet, parallella strukturer. I linje med ansatsen att följa utvecklingsländernas egna prioriteringar för tematisk inriktning och premisser och strukturer för kapacitetsuppbyggnad inom bilaterala, regionala och internationella program bör stödet till forskning inte riktas mot att bygga parallella strukturer och funktioner för stödet. Befintliga system och organisatoriska strukturer bör så långt som möjligt användas och utvecklas.

Spridning av forskningsresultat och forum för dialog. För att forskningsresultat ska kunna påverka samhällsutvecklingen krävs kontinuerlig dialog mellan forskningsproducenter och potentiella avnämare. För att denna dialog ska bli verkningsfull måste forskningen kunna presentera sina resultat på ett för mottagaren förståeligt sätt. Avnämare måste också på ett tydligt sätt kunna signalera kunskapsbehov till forskningssystemet. Stöd till forskning bör därför innehålla resurser för skapande av olika forum för en konstruktiv dialog mellan forskningsutförare och forskningens mottagare.

Intellektuell frihet och oinskränkt kommunikation. Det finns ett nära samband mellan utveckling, mänskliga rättigheter och kunskap. Forskning och spridning av forskningsresultat når störst framgång i samhällen som tillåter oinskränkt kommunikation. Stödet till forskning ska därför ske på ett sådant sätt att bästa möjliga förutsättningar skapas för att den intellektuella friheten och friheten att sprida kunskap respekteras.

Motverkande av diskriminering. Forskning kan i sin ansats och sina resultat vara blind för olika former av diskriminering. En tillämpning av forskningsbaserad kunskap kräver därför ofta en integrerad analys från ett socialt,

ekonomiskt och politiskt rättviseperspektiv. Forskningsstödet ska verka för en ökad kapacitet bland forskningsaktörerna att bedöma och räkna in möjliga samhälleliga effekter av de resultat forskningen kan tänkas generera. Denna kapacitet handlar inte bara om en bedömning av diskriminerings-effekter utan gäller också generellt för forskningens tillämpningseffekter inom områden som miljö och klimat, hälsa, etc.

Jämbördiga forskningssamarbeten. Relationen mellan svenska forskare och forskare från utvecklingsländer är i grunden en resursmässigt icke jämbördig relation som också kan ta sig uttryck i en ojämn fördelning mellan forskare och forskargrupper vad gäller inflytande över utformning, genomförande och resultatredovisning av forskning. Stödet till forskning ska utformas så att den motverkar en över- och underordning i denna forskningsrelation.

Forskningens spridningseffekter till andra områden. De resultat och spridningseffekter som genereras genom stödet till forskning bör på olika sätt kommuniceras till andra områden relevanta för utvecklingen i berörda samarbetsländer. Resultaten och spridningseffekterna bör också kommuniceras inom det svenska utvecklingssamarbetet och till andra relevanta aktörer.

Strategi för Sidas stöd till forsknings-samarbete 2010 – 2014

Sammanfattning

Denna strategi styr Sidas stöd till forsknings-samarbete under perioden från 2010 till och med 2014. Strategin baseras på policyn för forskning inom det svenska utvecklings-samarbetet. Policyn tar sin utgångspunkt i behovet av forskningsbaserad kunskap för en effektiv fattigdomsbekämpning. Sidas stöd till forskning är en grundpelare inom det svenska utvecklings-samarbetets stöd till forskning.

Det övergripande målet för Sveriges stöd till forskning som finansieras under utgiftsområde 7, internationellt bistånd, är:

- *att stärka och utveckla forskning av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer*

För att nå det övergripande målet ska Sidas verksamhet i enlighet med policyn för forskning inom det svenska utvecklings-samarbetet inriktas på tre verksamhetsområden:

- Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner
- Forskning av relevans för utvecklingsländer
- Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer

I följande strategi anges Sidas mål för respektive verksamhetsområde:

Mål för verksamhetsområde: kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer- och i regioner:

- *En ökad förmåga hos samarbetsländerna och regionala forskningsaktörer att planera, genomföra och använda forskning i kampen mot fattigdom*

Mål för verksamhetsområde: forskning av relevans för utvecklingsländer:

- *En ökad produktion hos forskarsamhället av relevant forskning för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer*

Mål för verksamhetsområde: svensk forskning av relevans för utvecklingsländer:

- *En ökad produktion av svensk forskning av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer*

Strategin innehåller också en beskrivning hur Sidas stöd till forskningssamarbete ska genomföras och följas upp.

1. Inledning och syfte

Genom att satsa på forskning kan Sverige bidra till att stärka samarbetsländernas möjlighet att bedriva egen forskning och högre utbildning av god kvalitet. Satsningen kombineras med insatser för att stärka samarbetsländernas förmåga att formulera och genomföra forskningsstrategier, samt att säkra vetenskaplig kvalitet i den forskning som bedrivs.

Sida ska bidra till internationellt forskningssamarbete av relevans för utvecklingsländer samt till att forskare och beslutsfattare i fattiga länder får möjlighet att ta del av sådan forskning.

Framtagande av utvecklingsrelevant forskning sker genom internationellt forskningssamarbete, genom svenska universitet och i samarbetsländer.

Möjligheterna att använda forskning som medel för utveckling ska öka bland annat genom satsningar på innovationssystem. Fokus bör ligga på stöd till olika typer av forum och funktioner för informationsutbyte mellan forskning, näringsliv och samhälle, t.ex. konferenser och Internetbaserade plattformar.

Denna strategi baseras på policyn för forskning inom det svenska utvecklingssamarbetet, som tar sin utgångspunkt i behovet av forskningsbaserad kunskap för en effektiv fattigdomsbekämpning.

Sidas stöd till forskningssamarbete är en huvudkomponent inom det

svenska utvecklingssamarbetets stöd till forskning.

Denna strategi styr Sidas stöd till forskningssamarbete under perioden från 2010 till och med 2014. Strategin omfattar forskningsverksamhet som finansieras under utgiftsområde 7, anslaget 1:1 Biståndsverksamhet, anslagsposten för stöd till global och svensk forskning samt sådan forskning som styrs via finansiellt villkor för stöd till bilateral och regional kapacitetsuppbyggnad och forskning som fastställs i Sidas regleringsbrev.

Strategin är styrande för forskningsstödet i de bilaterala samarbetena.

Sidas övriga stöd till forskning styrs av policyn för forskning inom det svenska utvecklingssamarbetet.

Samråd med Sidas forskningsråd ska ske inför beslut om medelsallokering.

Sjögräsinsamling för marinbiologisk forskning i Inhaca, Mocambique.

Foto: Gustaf Eneroth, Phoenix

2. Mål för verksamheten

2.1 Övergripande mål

Det övergripande målet för Sveriges stöd till forskning som finansieras under utgiftsområde 7, internationellt bistånd, är:

Att stärka och utveckla forskning av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer.

För att nå det övergripande målet ska verksamheten inriktas på tre verksamhetsområden:

- Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner
- Forskning av relevans för utvecklingsländer
- Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer

2.2. Mål för olika verksamhetsområden

2.2.1 Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner

Målet för verksamhetsområdet är:

Ökad förmåga hos samarbetsländerna och regionala forskningsaktörer att planera, genomföra och använda forskning i kampen mot fattigdom

Målet utgår från en systemsyn på högre utbildning, forskning och innovation. Genom ett långsiktigt och förutsägbart forskningspartnerskap ska särskilt relevanta och strategiska institutioner och strukturer stärkas.

Verksamheten ska inriktas på att:

- förbättra samarbetsländernas kompetens i att formulera forskningsstrategier, både avseende nationellt och regionalt samarbete
- öka kapaciteten hos nationella och regionala forskningsråd att fördela anslag, kvalitetssäkra och etiskt granska forskning

- öka antalet forskarutbildade i samarbetsländerna främst genom forskarutbildning som sker vid universitet i samarbetsländerna
- öka effektiviteten i genomförandet av forskningsstrategier genom förbättrad forskningsledning och bättre förvaltning av tillgängliga forskningsresurser
- öka produktionen av kunskap genom forskning vid universitet i samarbetsländerna och internationellt samarbete med andra universitet
- förbättra den vetenskapliga kommunikationen. Forskare ska enklare få tillgång till forskningsresultat och möjlighet att presentera egna resultat för det internationella forskarsamhället. Tillgång till Internet är här en viktigt komponent
- öka genomslaget av forskning i arbetet mot fattigdomen genom samarbete mellan universitet, myndigheter, näringsliv och civilsamhälle

2.2.2 *Forskning av relevans för utvecklingsländer*

Målet för verksamhetsområdet är:

En ökad produktion hos forskarsamhället av relevant forskning för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer

För att nå målet ska Sida stödja utvecklingsrelevant forskning som genomförs vid svenska universitet, regionala och internationella forskningsorganisationer samt universitet i samarbetsländerna.

Verksamheten ska inriktas på att:

- stödja forskning kring frågor av särskild relevans för utvecklingsländer
- synliggöra utvecklingsrelevanta forskningsfrågor definierade i internationella åtaganden, till exempel millenniemålen och FN-konventioner (klimat, miljö, mänskliga rättigheter, utbildning, jämställdhet, livsmedelssäkerhet, etc.)
- i samarbete med internationella, regionala och nationella samarbetspartner identifiera nya forskningsområden av relevans för utvecklingsländer

2.2.3 *Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer*

Målet för verksamhetsområdet är:

En ökad produktion av svensk forskning av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer

Verksamheten ska inriktas på att:

- utlysa stöd till svenska universitet och högskolor för forskning av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer

3. Organisation och genomförande

Medel för forskning och antagning till forskarstudier ska utlysas i konkurrens och vara föremål för kvalitetsgranskning enligt gängse akademiska principer.

I beredningen av vilken forskning som ska beviljas stöd ska vägledning ges av Sidas forskningsråd. Forskningsrådet tillsätts av regeringen med huvudsaklig uppgift att säkra vetenskaplig kvalitet och relevans i föreslagna insatser, samt att säkra att föreliggande strategi följs.

Sida ska verka för former som stärker nationellt ägarskap samt underlättar samarbete och samfinansiering med andra givare och forskningsfinansiärer i Sverige och internationellt.

Ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra stödet till forskning och forskningssamarbetets alla komponenter, såväl vad gäller innehåll som aktörer.

Forskningsstödet ska vara fritt från alla former av diskriminering.

Forskningsstödet ska utformas så att det motverkar en över- och underordning i relationen mellan forskare vad gäller utformning, utförande och resultatredovisning av forskningssamarbete.

Resultatet av stödet till forskning ska spridas till relevanta aktörer, främst inom det svenska utvecklingsarbetet. Sida ska utveckla rutiner och former för effektiv och ändamålsenlig spridning och kommunikation av forskningsresultat inom den egna organisationen och till UD.

Sida ska verka för ökat samarbete med andra forskningsfinansiärer, i Sverige, i samarbetsländerna och internationellt. Samarbetet ska i huvudsak inriktas mot strategiskt informationsutbyte och olika typer av sam- och delutlysningar av stöd i syftet att mobilisera forskare med kompetens som tidigare inte gjorts tillgänglig för fattigdomsbekämpning och global utveckling.

Sida ska fortsatt ge stöd till UNESCO/OECDs och NEPADs arbete med att ta fram indikatorsystem för forskning och innovation anpassat till förhållanden i utvecklingsländer.

3.1 Kapacitetsuppbyggnad för forskning i utvecklingsländer och i regioner

Stöd till kapacitetsuppbyggnad ska utgå till forskningsministerier, forskningsråd och universitet i länder med vilka Sverige bedriver ett långsiktigt utvecklingsarbete. Stöd till kapacitetsbyggnad kan också ges i kombi-

nation med regionalt forskningsamarbete i Afrika, Asien och Latinamerika. Av dessa regioner ska Afrika prioriteras. Stöd kan också ges till länder i Östeuropa med vilka Sverige bedriver reformsamarbete, i enlighet med målet för reformsamarbetet i Östeuropa.

Forskningsamarbetet i den aktuella regionen eller landet ska så långt som möjligt vägledas av nationella och mellanstatliga forskningsstrategier. Forskningsamarbetet kan också vägledas av strategier framtagna vid det aktuella landets ledande universitet eller av fristående regionala forskningsorganisationer. Sida ska stödja ovan nämnda aktörer med dialog, expertis, studier, statistik och finansiering inför formulering av strategierna. Sida ska i detta arbete så långt som möjligt samverka med svenska forskningsråd och deras internationella samarbetsparter för att tillhandahålla expertis till reformarbete och kvalitetssäkring.

Stödet till forskningsamarbete ska följa principerna om biståndseffektivitet i enlighet med Parisdeklarationen och handlingsplanen från Accra. Sida ska verka för att andra givare så lång som möjligt utgår från nationella forskningsstrategier i sitt forskningsstöd. Sida ska samverka med andra givare och forskningsfinansiärer för en ökad anpassning till samarbetsuniversitetens prioriteringar, ökad tillämpning av programansatser ökad harmonisering av forskningsstödet, en minskning av parallella projektenheter och ett ökat fokus på efterfrågestyrd kapacitetsutveckling. Inom ramen för stödet ska Sida så långt som möjligt använda befintliga nationella system.

Sida ska samverka med andra givare och forskningsfinansiärer för en harmonisering av stödet i enlighet med Parisdeklarationen. I detta ligger dialog med andra givare kring deklarationens tillämpning för internationell forskning. Sida ska här verka för att andra givare så lång som möjligt utgår från nationella forskningsstrategier och forskningsråd samt tillämpar nationella system i sitt forskningsstöd.

Forskarutbildningen ska i ökad utsträckning genomföras i samarbetsländerna. Stödet till forskarutbildning ska utformas så att den tillgodoser samarbetsländernas krav på ägarskap och relevans. Svenska universitet och högskolor samt forskare från andra länder ges förutsättningar att bidra till forskarutbildningens genomförande. Sida ska samarbeta med Högskoleverket för att tillvarata den senares kompetens inom kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning i samarbetsländer. Sida ska också arbeta tillsammans med organisationer som kan förmedla stipendier och koordinera handledarnätverk.

För att stärka ledning och förvaltning av forskning i samarbetsuniversitet och organisationer ska Sida utveckla metoder samt identifiera insatser och samarbetsparter för kompetens- och metodutveckling.

Sida ska stödja program för att öka kompetensen för vetenskaplig kommunikation och lärande kring forskning och innovation mellan universitet och det omgivande samhället. Sida ska stödja ett ökat Syd-Syd samarbete och överväga trepartssamarbete där relevant.

I genomförandet av samarbetsstrategier ska Sida verka för att hela biståndet i ökad utsträckning använder sig av forskning och forskningsresultat. Strävan ska vara att länka forskare från samarbetande universitet till parter inom annat utvecklingsamarbete.

Inriktningen på forskningssamarbetet ska situationsspecifikt beskrivas i Sveriges samarbetsstrategier för respektive land/region.

3.2 Forskning av relevans för utvecklingsländer

Målet för kapacitetsuppbyggnad ska alltid beaktas i stöd till forskning av relevans för utvecklingsländer.

Sida ska identifiera forskningsorganisationer, forskningsråd och programformer som kan kanalisera medel till kvalificerade forskare inom prioriterade forskningsområden och valda grupper av samarbetsparter.

Sida ska genom stöd till olika kanaler internationellt, regionalt och nationellt skapa möjligheter för forskare i Sveriges samarbetsländer att delta i internationella forskarnätverk. Sida bör eftersträva att detta stöd ges via långsiktiga programverksamheter och integreras i nationella strategier för kapacitetsutveckling.

Sida ska finansiera forskningsprogram inom ett urval organisationer bland annat knutna till FN-systemet med syfte att öka kunskapsunderlaget för normativt och rådgivande internationellt arbete. Där möjligheter föreligger bör Sida främja ett ökat syd-sydsamarbete.

Sida kan samfinansiera forskning i EU-program som gör utlysningar till gemensamma projekt mellan europeiska forskare och forskare i utvecklingsländer, främst Afrika, men också Asien och Latinamerika. Tillsammans med svenska forskningsråd ska Sida verka för att fler EU-program öppnar sådan utlysning och att forskningsråd i Sveriges samarbetsländer får möjlighet att delta i utformning och genomförande.

Sida ska ha beredskap och utrymme för att inom ramen för verksamhetens mål och krav på kvalitetsgranskning och konkurrens utveckla nya stödformer för att kunna ta tillvara nya forskningsidéer och möta förändringar i det internationella forskningssystemet.

Malaria är ett viktigt område att forska på, liksom hiv/aids och tbc.

Foto: Mats Widén

3.3 Svensk forskning av relevans för utvecklingsländer

Sida ska förmedla anslag till forskare verksamma i Sverige genom programmet för utvecklingsforskning (U-forsk).

Tydliga krav ska ställas på internationellt konkurrenskraftig vetenskaplig kvalitet och relevans. Kvalitetssäkring ska så långt som möjligt ske genom internationell peer-review. Sida ska utveckla ett hållbart system som tillvaratar detta krav.

Sida ska se över förutsättningarna för ökat samarbete mellan svenska forskare och forskare i utvecklingsländer. En viktig del i detta arbete är att undersöka förutsättningarna för gemensam ansökan och medeltilldelning mellan svenska forskare och forskare i utvecklingsländer.

Sida ska fortsatt finansiera Swedish Research Links, som administreras av Vetenskapsrådet för att främja samarbete mellan svenska forskare och forskare från icke-OECD länder. Sida ska stödja en ökad samverkan mellan svenska forskningsråd och forskningsråd i samarbetsländer för att bättre genomföra programmet. Sida ska överväga möjligheten att utöka det nuvarande stödet för kontaktskapande aktiviteter till finansiering av forskning. Swedish Research Links ska också öppnas för stöd till länder inom Europasamarbetet samt för länder som fasats ut ur det bilaterala forskningssamarbetet.

Sida ska tillsammans med något svenskt universitet genomföra en internationell forskningskonferens av relevans för utvecklingsländer 2010 och 2012. Konferenserna ska samla svenska och utländska forskare och praktiker och delvis vara tematisk.

4. Uppföljning och utvärdering

I samband med årsredovisningen ska Sida lämna en utförlig redogörelse av det senaste årets stöd till forskningssamarbete. Redogörelsen ska innehålla en redovisning av utbetalt stöd uppdelat på verksamhetsområde och samarbetsland, samt eventuell tematisk uppdelning. Sida ska beskriva hur användning av forskning och forskningsexpertis sker, samt över tid bedöma trender. Redogörelsen ska också innehålla en beskrivning av de resultat som finns tillgängliga, exempelvis en beskrivning av hur forskningssamarbetet har påverkat uppbyggnaden av institutioner etc. Sida ska också beskriva hur myndigheten har använt forskning i genomförandet av samarbets- och regionstrategier.

År 2012 och 2014 ska den årliga redovisningen dessutom innehålla en uppföljning av målen som finns angivna i strategin. Uppföljningen ska bestå av en kombination av kvalitativa bedömningar och kvantitativa mått.

Respektive mål ska följas upp enligt följande:

För uppföljning av målet under verksamhetsområde 1:

- *En ökad förmåga hos samarbetsländerna att planera, genomföra och använda forskning i kampen mot fattigdom*
 - Bedömning av de nationella och regionala forskningsrådets förmåga att förmedla, kvalitetssäkra och etiskt pröva stödet till forskning.
 - Antalet ansökningar och beviljningsgrad redovisat per samarbetsland och år.
 - Antalet finansierade och publicerade forskningsprojekt, redovisat per samarbetsland och år.
 - Förändringen i antalet inskrivna doktorander jämfört med 2010, redovisat per samarbetsland och år.
 - Antalet disputerade uppdelat på ämnesområde, redovisat per samarbetsland och år.
 - Förändringen i antalet lokala forskarutbildningar kvalificerade för stöd jämfört med 2010, redovisat uppdelat på ämnesområde, samarbetsland och år.

- Beskrivning av ett antal innovationssystem, redovisat per samarbetsland och år.
- Bedömning av mobiliteten bland forskare efter disputation – trender och mönster.

För uppföljning av målet under verksamhetsområde 2:

- *En ökad produktion hos forskarsamhället av relevant forskning för fattigdomsminskning i utvecklingsländer*
 - En sammanställning av organisationers/institutioners föremål för stöd uppdelat på tematisk inriktning och redovisat per samarbetsland och år.
 - Sida ska 2012 och 2014 ge ut en rapport med relevanta forskningsresultat från olika samarbetsorganisationer/institutioner.

För uppföljning av målet under verksamhetsområde 3:

- *En ökad forskningskompetens hos svenska forskare av relevans för fattigdomsbekämpning i utvecklingsländer*
 - bedömning av kvalitet, storlek och inriktning hos den svenska resursbasen samt analys av tematiska rörelser och trender.
 - redogörelse av åtgärder för ökat samarbete mellan svenska forskare och forskare i utvecklingsländer samt utfall av dessa.
 - bedömning av omfattningen och inriktning på samverkan mellan svenska forskare och utvecklingssamarbetets olika aktörer, ex Sida och UD.

Sida ska ta initiativet till ett årligt samråd med UD angående genomförandet av strategin.

Forskningslaboratorium i Rondônia, Porto Velho, Brasilien.

Foto: Pietro Cenini, Phoenix

Polycyn forskning för utveckling grundar sig i målet för internationellt utvecklingsamarbete, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor, samt regeringens politik för global utveckling, vars övergripande mål är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet